

ՃԱԿԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՆԻՍՏ. ՄԱՍ 2

Պաապտայի պալատին մէջ այսօր սկզբունքով տեղի պիտի ունենայ կառավարութեան նախանցեալ օրուայ քննարկումները շարունակող նիստ մը, որուն ընթացքին նախարարները պիտի կեդրոնանան գլխաւոր նիւթին՝ բանակին վերահսկողութենէն դուրս գտնուող զէնքի երետոյթին վերջ տալու վիճա-

յարոյց թղթածրարին վրայ: Զանրապետութեան նախագահ ժողէՖ Աունի գլխաւորութեամբ 5 Օգոստոսին տեղի ունեցած նիստի աւարտին, վարչապետ Նաուաֆ Սալամ յայտնած էր, թէ կառավարութիւնը բանակէն պահանջած է մինչեւ 31 Օգոստոս մշակել պետական իստատութիւններուն տիրապետութենէն դուրս գործող զէնքի երետոյթին վերջ տալու ծրագիր մը, որ պետք է գործադրուի մինչեւ տարեվերջ, հիմնուելով այս առումով ամերիկեան վարչակազմին մշակած փաստաթուղթին վրայ: Սալամ յիշեցուց Թայէֆի ուխտին համապատասխան հատուածը, որուն մէջ կը նշուի, թէ Լիբանանի կառավարութիւնը պետք է աշխատանք տանի իր գերիշխանութիւնը պարտադրելու լիբանանեան բոլոր հողերուն վրայ եւ վերջ տալու խորայնեան բռնագրաւումին, հիմնուելով իր սեփական կարողութիւններուն վրայ: Այլ հարցով մը, կառավարութիւնը որոշեց Պէյրութի օդակայանէն Սալիմ Սալամի անուան փապուղի ուղղուող Դաֆէզ Ասատի անուան պողոտան վերանուանել Զիատ Ռահպանիի անունով: Նշեցք, որ նիստէն իրենց վերապահութիւնը յայտնելով քաշուեցան Զըզպալլայի երեսփոխաններէն Ռաքան Նասեր էլ-Տիմը եւ Թամարա Ջէյնը: Վերջինս պնդեց, թէ իր վերապահութիւնը կապ չունի զէնքի հարցին հետ, այլ կը հաւատայ, որ այս թղթածրարը զուցէ ըլլայ լիբանանեան հարստութիւններէն զիջելու սկիզբը:

Զանրապետութեան նախագահ ժողէՖ Աուն յայտնեց, թէ Լիբանանի կայունութիւնը գլխաւոր միջոցն է հասնելու տնտեսական զարթօնքի: Անոր համաձայն, զբօսաշրջութեան աշխոյժ եղանակը կ'ապացուցէ, որ աշխարհը կը վստահի Լիբանանին: Վարչապետ Նաուաֆ Սալամ վերահաստատեց իր յանձնառութիւնը կառավարութեան աշխատանքային ծրագրին, ազատ, անկախ եւ գերիշխան պետութիւնը վերականգնելու որոշումին, շեշտելով որ լիբանանեան բոլոր շրջանները պետք է ըլլան պետութեան տիրապետութեան տակ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՈՒԺԵՐՈՒ ԿԵՑՈՒԱԾՔՆԵՐ

Զըզպալլա յայտարարեց, թէ վարչապետ Սալամի կառավարութիւնը գործած է մեծ սխալ մը, երբ որոշած է Լիբանանը զրկել Իսրայէլէն պաշտպանող դիմադրութեան զէնքէն, որովհետեւ այս պիտի առաջնորդէ թուլութեան եւ իսրայէլեան գործողութիւններու շարունակութեան: «Ուստի, մենք այս որոշումին հետ պիտի վարուիմք այնպէս՝ կարծես գոյութիւն իսկ չունի», նշուեցաւ Զըզպալլայի հաղորդագրութեան մէջ:

ՍՈՒՐԻԱ. ՈՃՐԱԳՈՐԾՆԵՐԸ ԸԵՏԱՊՆԴԵԼՈՒ ԽՈՍՏՈՒՄ

Սուրիոյ անցումային արդարութեան ազգային խորհուրդի նախագահ Ապտ էլ-Պասէր Ապտ էլ-Լաթիֆ յայտնեց, թէ Դամասկոսի իշխանութիւնները որոշած են հետապնդել բոլոր անոնք, որոնք ոճիր գործած են սուրիացի ժողովուրդին նկատմամբ, եւելցնելով թէ հետապնդումի ենթակայ պիտի ըլլայ նաեւ Զըզպալլան:

Իսկ Սուրիոյ Ներքին գործերու նախարարութիւնը յայտարարեց, թէ երկար ինտապնդումէ ետք ձերբակալած է ապօրինի կազմակերպութեան մը երկու անդամները, որոնք կ'ուղղուէին Թարթուսի Սաֆիթա գիւղը՝ ահաբեկչական գործողութիւն մը կատարելու Սուրբ Էլիաս եկեղեցւոյ մէջ: Ըստ յայտարարութեան, կասկածելիները առնչուած են նախկին իշխանութիւններուն հետ:

Կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղար Նայիմ Քասէմ իր կարգին յայտնեց, թէ Զըզպալլա կը մերժէ Իսրայէլի հետ որեւէ մոր համաձայնութիւն կնքել նախքան անցեալ տարուայ զինադադարի համաձայնութեան գործադրութիւնը: «Եթէ Իսրայէլ մոր պատերազմ չղթայազերծէ, ապա պիտի ենթարկուի հրթիռարձակումներու», սպառնաց Քասէմ: Զըզպալլայի երեսփոխաններէն Իհաս Դամատ յայտնեց, թէ իրենք զէնք յանձնելու դիրքի վրայ չեն, այդ մասին մտածողները որակելով «երեակայողներ»:

Արտաքին գործերու նախարար Եուսէֆ Ռեժժի յայտնեց, թէ զէնքին հարցով կառավարութեան որոշումները վճռորշ են ու վերջնական: «Այս հարցով ետդարծ պիտի չըլլայ, որովհետեւ ապօրինի զէնքին էջը փակելը լիբանանցիներուն պահանջն է», ըսաւ Ռեժժի: Արդարադատութեան նախարար Ատէ Նասսար իր կարգին նշեց, թէ «ապօրինի զէնքը երկիրը մղած է պատերազմներու եւ Զըզպալլա չի կրնար շարունակել պետականաշինութեան խափանումը», ըսաւ նախարար Նասսար:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԶԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մարոնի եպիսկոպոսներու խորհուրդը իր ամսական նիստին ընթացքին ողջունեց կառավարութեան որոշումները, իսկ

Զանրապետութեան մուֆթի շէյխ Ապտ էլ-Լաթիֆ Տըրիան դրուատեց կառավարութեան որոշումները, զանոնք համարելով լիբանանցիներուն շահերէն բխող քայլեր: Միւս կողմէ, Զըզպալլայի իովանիին տակ գործող մուֆթի Սիմատ Քապալան լիբանանցիներուն սպառնաց ներքին ապահովութեան ցնցումով, եթէ որոշուի ապազինել Զըզպալլան: «Նոր իշխանութիւնը կը վտանգէ ազգային միասնականութիւնն ու ներքին խաղաղութիւնը: Զգուշացէք մոր 17 Մայիսէն, որովհետեւ երկիրը արդէն վառօդ է եւ այդ կարելի չէ մարել պենզինով», զգուշացուց մուֆթի Քապալան:

ԹՐԱՄՓ-ՓԱՇԻՆԵԱՆ ԱԼԻԵԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

ԱՄՆ նախագահ Տոնալտ Թրամփ 8 Օգոստոսին Սպիտակ տան մէջ պիտի հանդիպի Դայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանի եւ Ատրպէյճանի նախագահ Իլիամ Ալիեւի հետ, կը հաղորդէ The Washington Post-ը:

Զնարաւոր է, որ հանդիպման բերումով յայտարարուի Դայաստանի եւ Ատրպէյճանի միջեւ խաղաղութեան համաձայնագրի մասին, որոնք քանի մը տասնամեակ կը գտնուէին հակամարտութեան մէջ:

Դայաստանի կառավարութիւնը հաստատած է, որ վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան 7-8 Օգոստոս ին պիտի այցելէ Ուաշինկթըն, ուր Փաշինեան երկկողմ հանդիպում պիտի ունենայ նախագահ Տոնալտ Թրամփի հետ՝ Դայաստան-ԱՄՆ ռազմավարական գործընկերութիւնը խորացնելու նպատակով, ինչպէս նաեւ եռակողմ հանդիպում՝ նախագահ Թրամփի եւ Ատրպէյճանի նախագահ Իլիամ Ալիեւի հետ՝ միտուած տարածաշրջանին մէջ խաղաղութեան, բարօրութեան եւ տնտեսական համագործակցութեան յառաջնման:

ԶԱԱՅԹԵՐ. «ԻՍՐԱՅԷԼ ՊԱՅԹԵՑՈՒՑ ՆԱԻԱՅԱՆԳԻՍԸ»

Երեսփոխան Ղեզի Զաայթը 4 Օգոստոսի նաւահանգիստի աղետի յիշատակին առիթով յայտարարեց, թէ Իսրայէլ պայթեցուց նաւահանգիստը, այս եզրակացութեան որպէս հիմնաւորում խօսելով «շրջանին մէջ շատերու լսած օդանաւի ձայնին եւ վերջին պատերազմին նկատուած մնամօրինակ կործանումին» մասին:

ՍՈՑԻԱԼ ԴԵՄՈԿՐԱՏ ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՇՐՋԱՆԻ ՎԱՐԻՉ ՄԱՐՄԻՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԵՅՐՈՒԹԻ ՆԱԻԱՀԱՆԳԻՍՏԻ ՊԱՅԹՈՒՄԻՆ 5-ՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Պէյրութի նաւահանգիստի աղետալի պայթումին հինգերորդ տարելիցին առիթով, կը խմբարհիմք ի յիշատակ աննշող նահատակներուն, որոնք զոհ գացին Լիբանանի արդի պատմութեան ամենաահաւոր աղետներէն մէկուն: Այս չսպիացող ազգային խոր վերքը տակաւին կ'արինի, որովհետեւ ճշմարտութիւնը չէ բացայայտուած, արդարութիւնը չէ իրականացուած եւ մեղաւորները չեն պատժուած: 2020 թուականի այդ օրը մայրաքաղաք Պէյրութի սիրտը պայթեցաւ. թաղամասեր ամբողջութեամբ փլուզուեցան, աւելի քան 200 հոգի զոհուեցան, հազարաւորներ վիրաւորուեցան եւ տասնեակ հազարաւորներ անտուն մնացին: Դակառակ կորուստներու ահռելիութեան, հետաքննութիւնը կը մնայ սեռեցուած, արդարութիւնը՝ յետաձգուած, իսկ քաղաքական եւ դատական միջանտութիւնները մինչեւ այսօր արգելք կը հանդիսանան ամբողջական ճշմարտութեան բացայայտման:

Սոցիալ Դեմոկրատ Զնչակեան Կուսակցութեան Լիբանանի շրջանի Վարիչ մարմինը իր վճռական դիրքորոշումը կը վերահաստատէ՝ անկախ հետաքննութիւնը յարգելու եւ արագացնելու անհրաժեշտութեան վերաբերեալ, զայն զերծ պահելով ճնշումներէ եւ միջանտութիւններէ, որպէսզի իրականանայ արդարութիւնը եւ պահպանուի զոհերուն արժանապատուութիւնն ու անոնց ընտանիքներուն իրաւունքները:

Այս յանցագործութիւնը միայն մարդասիրական հարց մը չէ, այլ գերազանցօրէն ազգային եւ հայրենական է, որ կը վերաբերի պետութեան գոյութեան եւ հեղինակութեան, ինչպէս նաեւ Լիբանանի մէջ արդարադատութեան ապագային: Կարելի չէ հայրենիք կառուցել մոռացութեան վրայ, եւ կարելի չէ Պէյրութը վերականգնել նախքան զայն աւերողները պատասխանատուութեան ենթարկելու:

Այս ցաւալի տարելիցին առիթով, կը վերահաստատենք մեր ուխտը՝ մնալու խիղճի եւ արդարութեան ծայրը: Կոչ կ'ուղղենք ազգային միասնական դիրքորոշում որդեգրելու, հեռու մեղ հաշուարկներէ, յանուն ճշմարտութեան եւ հաշուետուողականութեան, եւ յանուն զոհերու հանդէպ արդարութեան ու հայրենիքի կառուցման, հայրենիք՝ որ պիտի պաշտպանէ իր ժողովուրդը, այլ ոչ թէ սպաննէ զանոնք անհոգութեամբ:

Կը հայցենք ողորմութիւն Օգոստոս 4-ի նահատակներուն, ապաքինում վիրաւորներուն եւ համբերութիւն անոնց ընտանիքներուն: Արդարադատութիւնը պիտի մնայ մեր հիմնական նպատակը մինչեւ անոր իրագործումը:

Պէյրութ, 4 Օգոստոս 2025

ԳՐԻԳՈՐ ԽԼԱԹԵՑԻ (ԾԵՐԵՆՑ) ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ 600-ԱՄԵԱԿԸ (2)

Ակնարկած էինք արդէն հառաքաստի վանքին, որ մօտիկ էր Արժէշ քաղաքին եւ որ Մեծփայ վանքին հետ միասին կը հանդիսանար Վանայ լիճի հիւսիսարեւելեան շրջանի երկու կարեւորագոյն ուսումնագիտական կեդրոններէն կամ վարդապետանոցներէն մէկը:

Գրիգոր Խլաթեցի 1406-ին կը կարգուի հառաքաստի վանքի ուսումնական կեդրոնի ռաբունապետ, յաջորդելով նոյն տարին վախճանած Վարդան Դոգովանեցիին: 1410-էն սկսեալ ալ կը ղեկավարէ Արժէի մօտակայ Ցիպանավանքի դպրոցը, մինչ նոյն տարին Թովմա Մեծփեցիին ալ ստանձնած էր Մեծփայ վանքը: Կը տեսնուի, որ Վանայ լիճին հիւսիսային ափերուն որքան ճիգ ու քրտինք կը թափուէր այդ հին դպրերուն վանական ու կրթական կեանքը ծաղկուն պահելու համար, արժէքաւոր ռաբունապետերու առաջնորդութեամբ:

(Շարունակութիւնը տեսնել էջ 2)

ՀԻՒՍԹԸՆԵԱՆ ՊՐԻՍՄԱԿ

«ԱՇԽԱՐՀՆ, ԱՅՈ՛Ւ, ՇՈՒՌ Է ԵԿԵԼ»

Վերոյիշեալ խորագիրը փոխ առնուած է հայրենի գրող Արամաշոտ Պապայեանէն (1911-1998), որուն «Աշխարհն, այո՛, շուռ է եկել» թատերական գործը լոյս տեսած է 1967-ին Երեւանի մէջ։ Այդ թատերախաղին մէջ Պապայեան իւրայայտուկ երգիծանքով եւ նրբութեամբ կը պարզաբանէ այդ օրերու սովետական հասարակարգի եւ անոր ընկերային կառոյցի պարզած դժուարութիւնները՝ յարմարելով աշխարհի փոխուող ընթացքին։

Ի դէպ, այս թատերախաղը Սփիւռքի մէջ առաջին անգամ ըլլալով բեմ բարձրացած է 23 Մարտ 1973-ին, այդ շրջանին Լիբանանի մէջ գործող «Վարդան Աճմեանի անուան թատերախումբ»ի ջանքերով, բեմադրութեամբ Օճնիկ Գանթարճեանի եւ մասնակցութեամբ դերասան Լուիֆի Թապազեանի։ Երկուքն ալ շրջանաւարտ ըլլալով Երեւանի Թատերական Ինստիտուտէն, Պէյրութ վերադարձած էին նուիրուելու իրենց նախասիրած արուեստին։ Թատերախումբը այդ գործը պատշճեցնելով եւ յորձարցնելով լիբանանահայ կեանքին, Պապայեանի այդ գործը «Հայկական հարսանիք» անունով բեմ հանած էր Գալուստ Կիւլպէնկեան սրահի բեմին վրայ, լայն ժողովրդային ընդունելութեան մը արժանանալով պէյրութահայ հասարակութեան կողմէ։

ՅԱՐԱՏԵՒ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՆՔԸ

Աճմքս կը գիտակցինք որ ամէն դար ու ժամանակաշրջան իր անխուսափելի փոփոխութիւնները կը բերէ իր հետ, երբեմն մտահոգիչ նոր տազմայներու եւ մարտահրաւէրներու աշխարհ մը ստեղծելով երկրագունդի բնակիչներուն համար թէ՛ անհատական եւ թէ՛ հաւաքական գետնի վրայ։ Աճմքս խորապէս կ'ազդուինք այդ փոփոխութիւններու մթնոլորտէն եւ կը կրենք անոնց ջլատիչ հետեւանքները։ Այսպիսի պարագաներուն կը դառնանք անգօր եւ բնականաբար այն տպաւորութիւնը կ'ապրինք, որ «Աշխարհը շուռ է եկել» ու մենք կը գտնուինք ճգնաժամի մը սեմին։

Աշխարհին «շուռ եկած» ըլլալու տպաւորութիւնը եւ այդ առնչութեամբ անհատի ապրած մտավախութեան փորձառութիւնը նոր երեւոյթ չէ մարդկային հասարակական կեանքին մէջ։ Արդարեւ, յունական դասական շրջանին պատկանող փիլիսոփաներէն Դերաքլիթիս (Heraclitus BCE 540-480) ք.Ա. հինգ դար առաջ մշած է որ աշխարհի յարատեւ փոփոխութեան մէջ կը գտնուի։ «Կարելի չէ գետի նոյն ջուրին մէջ երկու անգամ ոտք կոխել»,– գրած է ան–, «քանի որ գետի ջուրը տեւական հոսքի մէջ է»։ Անոր ակնոցով «միակ անփոփոխելին փոփոխութեան անխուսափելի գոյութիւնն է մարդկային կեանքին մէջ»։

Դետեւաբար, հակառակ այս պատմական գիտակցութեան, ուրկէ՞ յառաջ կու գայ մարդու այս մտավախութիւնը, որ աշխարհի կարգուսարքը տակն ու վրայ եղած է, ու «աշխարհ շուռ է եկել», ըստ Պապայեանի համաձուն բացատրութեան։

Չոգեալանքներ, ընկերաբանքներ եւ պատմաբանքներ մարդկաւորին այս մտավախութեանց սկզբնաղբիւրը կը տեսնեն արագ կերպով զարգացող այն փոփոխութիւններու մէջ, որոնք ամուրոշութիւն, ապակողմնորոշում եւ նախապէս ընկալուած կամ ընդունուած կանոններու, տիպարներու եւ ըմբռումներու խորտակում կամ յեղաշրջում կենթադրեն։ Դիմնականին մէջ մարդ արարածը ժխտողական կերպով կը դիրքաւորուի երբ ընկերային կեանքէն ներս բեւեռացումները կը շեշտաւորուին, երբ հաստատուած եւ ընկալուած հասարակական հասկացողութիւնները, կառոյցները եւ սովորոյթները յաղթադրումի կենթարկուին, երբ տնտեսական, քաղաքական տազմայներ կը ծնին եւ ընկերային կեանքը խոր ցնցումի կենթարկուի։ Մէկ խօսքով, երբ այս փոփոխութիւնները գործող եւ հաստատուած հաւասարակշռութիւնը կը խախտեն։

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԵՐԵՒՈ՛ՅԹ

Ո՛ր կը տանին մեզ այս հաստատումները կամ դիտարկումները։ Ժամանակէ մը ի վեր փոփոխութեան անսպասելի եւ անօրինակ ազդակներ կը գործեն թէ՛ Եւրոպայի եւ թէ՛ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու հասարակական, քաղաքական եւ տնտեսական կեանքերէն ներս, խոր մտահոգութեան ենթարկելով ո՛չ միայն այդ երկիրներու բնակիչները, այլ նաեւ անոնց հետ յարաբերութիւն ունեցող այլ երկիրներու քաղաքացիները կամ իպատակները։ Եւրոպայի մէջ մասնաւորապէս վերջին քանի մը տասնամեակներուն ծնունդ առած են նեղ, ազգայնամոլ եւ խորապէս պահպանողական, եւ կարգ մը պարագաներուն «ծայրայեղ աջակողմեան» նկատուող հոսանքներ եւ շարժումներ, որոնք իշխանութեան տիրացած են կամ ազդեցիկ դիրքերու հասած են Ֆրանսայի, Իտալիոյ, Դունգարիոյ, Սլուաքիոյ, Լեհաստանի եւ ընդհանրապէս Եւրոպայի տարածքին, ձեւափոխելով ընկալուած եւ հաստատուած հասարակական, ընկերային կարգուսարքը եւ յարաբերութիւնները, այլաձեւծ հակազդողութիւններ հրմշտկելով այդ երկիրներու ներքին եւ արտաքին յարաբերութիւններու ծիրէն ներս։ Արդարեւ «հաւասարութիւն, ազատութիւն եւ եղբայրութիւն» ջատագովող երկիրներ դարձած են անհիւրընկալ, անհանդուրժող, անճամկեղորոն եւ այլոց ցաւերուն նկատմամբ անտարբեր հասարակութիւններ։ Ոմանք այս հոգեփոխութիւնը կը վերագրեն օտար եւ հեռաւոր երկիրներէ եկող զաղթականութեան ծաւալող հոսանքին, որ կը սպառնայ ազգային ներդաշնակութեան ու ձեւով մը կը հանդիսանայ ցեղապաշտական արտայայտութիւն մը։ Եկողներու արտաքին տարբերութիւններուն պատճառով։ Կասկած չկայ թէ զաղթականութեան հարցը կնճռոտ հանգոյց մըն է որ կը կարօտի բազմակողմանի տնտեսագիտական,

ՅՈՒՍԵՓ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ (Դիւսթըն)

քաղաքական միջամտութեան՝ անկէ բխող ծրագրուած քայլերու հնարաւոր լուծումներ գտնելու համար։ Սակայն այս երկիրները պէտք չէ անգիտանան որ եղածը պարզապէս իրենց զաղութարարական մօտիկ անցեալի եւ քաղաքականութեան հետեւանքներն են, որոնք մէջտեղ կու գան այսօր։ Շէքսպիրի իր «Յուլիոս Կեսար» թատերախաղին մէջ իրաւամբ ըսած է . «Մարդու գործած չար արարքը իրմէ ետք կ'ապրի» (The evil that men do lives after them- «Julius Ceasar»- Shakespeare) : Գաղութարարական արարքներու հետեւանքները տակաւին տեսանելի են հո՛ն՝ ուր ատենին «դուրսէն եկած մարդիկ» ազատ կերպով ելք ու մուտք գործած են զաղութներու վերածուած երկիրներուն մէջ առանց որեւէ բնիկ արտօնութեան։ Անցեալի գործուած արարքին ուրուականը այժմ մղձաւանջ կը պատճառէ։

Նոյնպիսի մտավախութիւններ շեշտաւորուած են այս վերջին վեց ամիսներուն Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն մէջ, երբ երկրորդ անգամ երկրի նախագահ ընտրուեցաւ Տոնալտ Թրամփ։ Արդարեւ, իշխանութեան դէկը 20 Յունուար 2025-ին ձեռք առնելէ ետք, Թրամփ իր ստորագրած «Գործադիր հրամանագրեր»ու շարքով եւ դաշնակցային մակարդակի վրայ նախաձեռնած քայլերով կարծէք անտեղիտալի պայքար մը շրջայազերծած է յառաջդիմութեան դէմ, պատմութեան անիւը ետ դարձնելու մտադրութեամբ, առանց մտահոգուելու այդ արարքին հետեւանքներով։ Մինչ վարչակարգը մէկ կողմէ մենաշնորհեալ եւ ազդեցիկ անհատներու ի նպաստ հարկաւորն զիջումներ կը յօժարի, միւս կողմէ կը փորձէ քաղաքացիներուն ընծայուած ընկերային ապահովութեան եւ ծառայութեանց մատակարարման ծաւալն ու մակարդակը զեղջել եւ նուազեցնել։ Այդ ընկերային առաւելութիւնները ձեռք ձգուած են տասնամեակներու դժուարին պայքարով ու որոշ ապահովութիւն մը կ'ենթադրեն անոնց պէտք ունեցող ժողովրդային խաւերուն։ Բնականաբար այսպիսի քայլեր խոր մտահոգութիւն կը պատճառեն անոնց՝ որոնք կ'ապաւինին այս ընկերաւորին ծառայութեանց իրենց նիւթական կացութիւնը ապահովելու համար։ Անգլերէն ասացուածք մը կ'ըսէ. «Աշխարհի մէկ մասը չի գիտեր թէ միւս կէտը ինչպէս կ'ապրի» (One half of the world does not know how the other half lives)։ Այժմ փոքր սրբազրութիւն մը պէտք է կատարել ըսելու համար, որ «աշխարհի մենաշնորհեալ փոքրամասնութիւնը հոգ չ'ըներ թէ մարդոց մեծամասնութիւնը ինչպէս կ'ապրի»։

Այս նոյն վարչակարգը պատերազմ յայտարարած է համալսարաններու, ընկերային ազատ հասկացողութիւններու ըմբռմման եւ արտայայտութեան, դէմ։ Ակներեւ փորձ մը կը կատարուի երկրի ազատ մտածողութեան հիմնաքարերը խախտելու եւ զաղափարախօսական մտածելակերպի մը հիմնած վրայ կարգապարելու «ազգային նոր կերպար» մը, որ խոտոր կը համեմատի զարգացած ու արդի երկրի մը մտածելակերպին եւ լուրեան։

Հոս ալ անգամ մը եւս կարգ մը շրջանակներու մօտ երեւան կու գան անհիւրընկալ, անհանդուրժող, անճակնեղորոն եւ այլոց ցաւերուն նկատմամբ անտարբեր հասարակական մտածողութիւն մը, որ երկրի տնտեսական, ընկերային ինքնութեան եւ կազմութեան, ինչպէս նաեւ քաղաքական շահերուն հետ խոտոր կը համեմատուի ու հարցադրումներ կը ստեղծէ անոնց մօտ, որոնք տարբեր պատկերացում մը ունին այս երկրի կազմաւորման մասին։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔ, ԻՐԱՒՈՒՆՔ ԵՒ ԱՐԿԱՐԱՊԱՏՈՒԹԻՒՆ

Գրեթէ երեք տարիէ ի վեր պատերազմ տեղի կ'ունենայ Ուքրանիոյ մէջ։ Գրեթէ երկու տարիէ ի վեր նոյնպիսի արիւնճալի եւ կործանարար զինուորական գործողութիւններ կը կատարուին Կազախի գօտիին մէջ։ Մարդիկ իրաւամբ հարց կու տան, թէ մինչեւ ե՞րբ պիտի տեսնն այս խժոժութիւնները։ Խռոված հոգիով ու տազմապահւոր մարդիկ աշխարհի չորս ծագերուն հարց կու տան «Ո՛ր է միջազգային հանրային կարծիքը։ Ո՛ր է միջազգային արդարադատութիւնը։ Ի՞նչ՞՛ վերջ չեն դրուիր այս պատերազմներուն։ Ի՞նչ՞՛ անմեղ կիներ, մանուկներ եւ տարեցներ զոհ կ'երթան այս վայրագ արարքներուն»։

Այսպիսի ռազմական բախումներու եւ անոնց գործած աւերներուն, աղէտներուն եւ ահաւորութեան դէմ խաղաղութեան երաշխիք մը ստեղծելու նպատակով, Երկրորդ Դամաշխիային պատերազմի աւարտին յաղթական դաշնակից 51 պետութիւններ հաւաքուեցան Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու քաղաքներէն Սան Ֆրանսիսքոյի մէջ. Ապրիլէն մինչեւ Յունիս 1945 երկարող ժամանակաշրջանին, հիմը դնելու Միացեալ ազգերու կազմակերպութեան (ՄԱԿ), այն յոյսով եւ ակնկալութեամբ, որ երկիրներու համերաշխ գործակալութիւնը կրնայ ռազմական բախումներու առաջքը առնել եւ անոնց հաւանականութիւնը նուազեցնել՝ փոխադարձ հասկացողութեան եւ դիւանագիտական միջամտութիւններու շնորհիւ։

ՄԱԿ-ի հիմնադրութեան ուղիստադիի որդեգրումի սկզբնական 51 ստորագիր երկիրներու փոխարէն այժմ 193 երկիրներ մաս կը կազմեն այդ կազմակերպութեան ու անոնց ներկայացուցիչները Նիւ Եորքի եւ աշխարհի զանազան մայրաքաղաքներու մէջ հաստատուած միջազգային կառոյցային գործակալութիւններու եւ հաստատութիւններու միջոցով կը յաւակնին ՄԱԿ-ի հիմնական ուխտի այդ նպատակները իրագործել՝ միջազգային դիւանագիտութեան ճամբով խաղաղ պայմաններ տեղեւորելու մարդկութեան համար։

Փաստօրէն, սակայն, հակառակ միլիառաւոր տոլարներու հասնող պիւտճեական եւ վարչա-տնօրինական ծախսերուն, տարեկան համագումարներու ընթացքին եղած բարեմիտ ճառախօսութիւններուն եւ անթիւ դիւանագիտական ժողովներուն, այնքան փնտռուած համաշխարհային խաղաղութիւնը տակաւին բացակայ է մեր համայնական կեանքերէն ներս։ Այն կազմակերպութիւնը, որ կոչուած էր ըլլալու խաղաղութեան հրեշտակը մեր կեանքէն ներս այժմ մահաքունի մէջ է, որովհետեւ անոր «Ապահովութեան խորհուրդի» ազդեցիկ անդամներ, իրարու ոյժը, կարողակաւութիւնը եւ ազդեցութիւնը ականահարելու մոլուցքէ մղուած, ամէն ջանք կը թափեն դիմացի կողմի միտումները «զսպելու», «չգոքեցնելու» կամ «ամլացնելու»։ Ասոր հետեւանքով ՄԱԿ-ը, անկախ իր կամքէն, բանավեճային մարմինի մը վերածուած է այսօր։

Շարունակութիւնը տեսնել էք 4

ԳՐԻԳՈՐ ԽԼԱԹԵՑԻԻ (ԾԵՐԵՆՑ) ՆԱՀԱՏԱԿՈՒԹԵԱՆ 600-ԱՄԵԱԿԸ (2)

(Շարունակուած էջ 1-էն)

 Խլաթեցիի գրչական արտադրութիւններով մօտէն շահագրգռուած է հայրենի բանասէր Սեդա Մարաբեան։ Երեւանի «**Բանբեր Մատենադարանի**» հանդէսին մէջ (թիւ 15, 1986) ան տուած է ամբողջական ցուցակը Խլաթեցիի պատկանող ձեռագրերուն, որոնց թիւը կ'անցնի երեսունը։ Գիտական անջատ յօդուածներով լուսարծակ բացած է ան Խլաթեցիի գործերէն ոմանց վրայ ալ։ Ըստ Մարաբեանի Խլաթեցիի գործերուն միայն մէկ մասն է որ մեզի հասած է ուղղակի իր ինքնագրով. միւս մասը՝ անոր ձեռագրերուն ընդօրինակութիւններն են այլոց կողմէ։ Իր գործերէն շատեր տեղ գտած են ձեռագիր այլազան ժողովածուներու մէջ՝ իրբեւ առանձին գլուխ կամ յաւելուածական բաժին։ Բոլորը միատեղ հսկայական միւթ կ'ամբարեն։

Եթէ փորձենք ի մի բերել Ծերենցի գործերը ու մատնանշել գէթ անոնց գլխաւորները, նախ պէտք է յիշենք «**Յայսմաւուրք**»-ը (սուրբերու կենսագրութիւններ պարու-նակող մատեան), որ ինք վերախմբագրած է շուրջ 100 վարքերու նորագոյն յաւելումներով ու ճշդումներով։ Այս նոր խմբագրութիւնը Խլաթեցիի անունով կոչուած է «**Ծերենցի Յայսմաւուրք**» եւ որ իր նմաններուն մէջ նկատուած է ամենէն ընտիրը։ Ոմանք զինք կոչած են «Երկրորդ Վկա-յասէր» (ինչպէս ծանօթ է վկայաբանութիւններ ժողվելու կամ շարադրելու մեծ վարպետը Գրիգոր Բ. Վկայասէր հայրապետն էր, ժԱ. դարուն)։ Յետոյ, կան իր ինքնագիր շահեկան «Յիշատակարան»-ները, որոնք կցած է զանազան ձեռագրերու։ Ասոնցմէ մին կը կոչուի «**Յիշատակարան աղէտից**» եւ ուր Ծերենց, իրբեւ ականատես, չափածոյ ու սարսռազդեցիկ տողերով կը պատմէ Հայաստանի ենթարկուած աղէտներն ու թշուառութիւնները՝ Լենկիմուրի ու անոր յետնորդներուն արշաւանքներուն ընթացքին (1386-1422-ի շրջան)։ Տեղ մը կը հառաչէ.

Պողան ոսկերքս եւ սասանին, Լոյս իմ քաղի, սիրտքս ճըմլին,
Քանզի աչաւք իմ տեսանին
Ողորմագին հարուած սոցին։

 Գործը շարադրուած է գրաբարի ու ռանկօրէնի խառ-նուրդ բառամբերով մը։ Արեւելահայ ծանօթ բանասէր Գրիգոր Խալաթեանց (1858-1912) այս գործը հրատարա-կած է Էջմիածնայ «**Արարատ**» ամսագրին մէջ 1897-ին, այնուհետեւ՝ անջատ գրքոյկով։

 Ծերենցի կատարած արտադրումներուն մէջ ուշագրաւ է **ճառընտիր-Տօնական** մըն ալ, 900 հաստ թերթով, որուն կիսուած երկու հատորները պահ դրուած են Երեւանի Մատենադարանը (հմր. 1520, 1521)։ Այս մեծածաւալ մատեանը գրուած է 1403-1406 Վասպուրականի Ռշտունեաց գաւառի Ս. Նկար (կամ Անժղնապատ) մենաստանին մէջ։ Այստեղ, ի միջի այլոց, հայրենասիրական լայն հատուած-ներ կամ հերոսական դրուագներ քաղուած են բազմաթիւ հայ պատմիչներու երկերէն։ Դեռ աւելին, գրիչը տարբեր «**խորագրերի տակ բերում է երկու հարիւր եօթանասուն-հինգ պատմութիւն, քաղուածք, խրատ, առակ, ասոյթ եւ այլ օգտակար միւթեր կրօնաբարոյական, կենցաղային, հայրե-նասիրական թեմաներով, մարդկային առաքինութիւնները դրուատող եւ մոլութիւնները պարսպալատ մանրապատում-ներ, որոնք Տօնականը դարձնում են ոչ միայն ճառընտիր, այսինքն՝ ընտիր ճառերի ժողովածու, այլեւ ընթերցանու-թեան համար խրատարան, ուր յաճախ հարցով դիմում են ծերին եւ նա պատասխանում է**» (տես «Գրիգոր Խլաթեցու Տօնականները», Սեդա Մարաբեան, «Էջմիածին» ամսա-գիր, 1985, թիւ 7)։ Տակաւին, ունի հայոց պատմութիւն մը, որ կորսուած կը սեպուի ու մեզի չէ հասած, Յովհաննու Աւետարանի մեկնութիւն մը, Նարեկ մը՝ մեկնաբանական հետուածներով, ծիսագիտական գրուածքներ («**Խրատ ժամատեղաց**», «**Գովութիւն Սաղմոսի**»), նսանկներ, մանր երկեր, ներբողներ, յորդորակներ, հանելուկներ եւ այլն, եւ այլն։

 Գրիգոր Խլաթեցին նաեւ մանրանկարիչ էր։ Հայրենի արուեստաբան Դրավարդ Յակոբեան կէս դար առաջ նկա-տել տուած էր որ Խլաթեցիի ընդօրինակած ու գրչագրած մատեաններէն մեզի հասած են 10 օրինակներ։ Անոնց մէջ կան Աւետարաններ, Գանձարաններ, Նարեկներ եւ այլ ժո-ղովածուներ։ Յակոբեան մեկնաբանած է ատոնցմէ ոմանց նկարազարդումները (տես «**Գրիգոր վրդ. Խլաթեցին ման-րանկարիչ**», «**Էջմիածին**» ամսագիր, 1975, թիւ 12)։

 Այս բոլորին զուգահեռ Ծերենց եղած է նաեւ հմուտ երգիչ, խազագէտ ու տաղասաց, օժտուն՝ զեղեցիկ ծայ-նով։ Կազմած է «**Գանձարան**» խորագրեալ խորարան մը, ամէն բանէ առաջ սրբագրելով ու տաղաչափական ձեւի բերելով աղաւաղուած հնամենի տաղերը, այնուհետեւ յօրինելով բազմաթիւ նոր տաղեր ու մեղեդիներ, սուրբերու ձօնուած երգեր, որոնք լայն տարածում գտած են թէ՛ Վանայ լիճին շրջակայքը, թէ՛ Մեծ Հայքի միւս նահանգները (տես Աստղիկ Մուշեղեանի «**Գրիգոր Խլաթեցու երաժշտաբա-նաստեղծական ժառանգութիւնը**», «Բանբեր Մատենա-դարանի», թիւ 22, 2015)։

 Այս բանիբուն ու մարդասէր վարդապետը, որ գրչութենէ վաստկած իր դրամն իսկ կը սիրէր բաժնել աղքատներուն եւ կարօտեալներուն, ունեցաւ չարչարալից մահ մը։ Ան խժոյուժօրէն նահատակուեցան 1425-ին, Յիպաւանքի վրայ քիւրտ հորսակներու կողմէ կատարուած յարձակումի մը ընթացքին, պարզապէս **որովհետեւ մերժեց իր հաւատըր Ուրանալ...**

 Այս դէպքէն ճիշդ 370 ետք, 1795-ին, նոյնանման նահա-տակութիւն մը պիտի ունենար Սայաթ-Նովան ալ...։

 Խլաթեցիի փայլուն աշակերտներէն մին Առաքել Բաղի-շեցի, տաղ մը ծօնած է անոր յիշատակին։

 Խլաթեցիի մասին համապարփակ մենագրութիւն մը հրատարակուած է Երեւան, 2000 թուականին, Արտաշէս Մաթեոսեան-Սեդա Մարաբեան զոյգին համեղեղինա-կութեամբ։

ՆԱԲԱՀԱՆԳԻՍՏԸ ԻՆՉՈՐԻ ԱՅՐԵՑԻՆ...

ՊԵՐՃ ԱՐԱՊԵԱՆ

Հինգ տարի անցած է Պէյրուքի նաւահանգիստի աղէտալի պայթումէն: Տակաւին ո՛չ մէկ պատասխանատուի անուն հրապարակուած է, ո՛չ ալ բացայայտուած են զայն գործած ուժերը: Լիբանանի չգրուած օրէնքին համաձայն, ինչպէս բազմաթիւ այլ պարագաներու, այս դժոխային պատահարն ալ խեղդուեցաւ պատմութեան մշուշոտ ծալքերուն մէջ:

Պատահական չէ յիշել, որ քաղաքացիական պատերազմի սկզբնաւորութեան 1976-ին, Պէյրուքի նաւահանգիստը դարձեալ թիրախ դարձած էր: Թէն այդ արարքը 2020-ի պայթումին հասնող չէր իր ուժգնութեամբ, սակայն իր խորիրդանշական եւ նպատակային համեմատութիւններով չափազանց մօտ է:

«Պատմութիւնը կը կրկնուի» ասացուածքը այս պարագային անժխտելիօրէն կը համապատասխանէ իրականութեան: Անունները փոխուած են, դերակատարները ալ երեւոյթներու տակ կը գործեն, բայց տրամադրութիւնը՝ նաւահանգիստը «խաղէն դուրս» դնելու, մնացած է նոյնը:

Այս բնաբանին մէջ յատուկ հետաքրքրութիւն կը ներկայացնէ «Արարատ»ի աշխոյժ յօդուածագիր, այդ ժամանակ տակաւին քսան տարիքը չբոլորած Պերճ Արապեանի՝ մօտ յիսուն տարի առաջ գրած յօդուած մը, որ հրատարակուած է «Նոր Կեանք» շաբաթաբերթի Կիրակի, 18 Ապրիլ 1976-ի թիւին մէջ (վարիչ եւ խմբագիր՝ Մանուէլ Գազանճեան, օգնական խմբագիր՝ Պերճ Արապեան): Այս գրութիւնը, որ տակաւին իր արդիականութիւնը պահած է, կարելի է մէկ շունչով կարդալ՝ համոզուելու համար, թէ որքան խորքային եւ ժամանակակից է անիկա: «Ա.»

Ինչո՞ւ այրեցաւ կամ այրեցին Պէյրուքի նաւահանգիստը... եւ ինչո՞ւ դանդաղեցան կրակը մարելու աշխատանքին մէջ:

Արդեօք նաւահանգիստը քաղաքական անձնագի՞ր ունի... աջակողմեա՞ն է, թե՞ ծախակողմեան, թե՞ կը պատկանի բոլոր լիբանանցիներուն ու Լիբանանի հողին վրայ բոլոր ապրողներուն:

Պաշուրայի եւ Էշթէֆիէի հրշէջներուն, լիբանանեան բանակին եւ պաղեստինեան կազմակերպութեան, Պէյրուքի եւ Դամասկոսի միջեւ կորսուեցաւ պատասխանատուութիւնը ու կրակին բոցերը լափեցին Պէյրուքի նաւահանգիստին պարունակութեան մէկ երրորդը, որ կ'արժէ աւելի քան հարիւր միլիոն Լիբանանեան ոսկի:

Այսպէս արտայայտուեցաւ Աշխատաւորական, փոխադրական, առեւտուրի եւ տնտեսութեան նախարարը Ատէլ Օսէյրան: Չորեքշաբթի, 24 Մարտ 1976-ի առաւօտեան, պէյրութցիները արթնցան նաւահանգիստն եկող ծովներուն տակ: Կրակը իր սկզբնաւորութեան մէջ էր երբ պաշտօնեաներէն մին հեռաձայնեց նախարարին՝ տեղեկացնելու համար թէ հրձիգ ռումբ մը ինկած էր ամբարտակներէն մէկուն վրայ, որ դիւրավառ միւրթեր կը պարունակէր եւ թէ կրակը սկսած է ընդլայնիլ:

Որպէսզի կարենայ հասկացողութեան եզր մը գտնել կռուող կողմերուն միջեւ, նախարար Ատէլ Օսէյրան հաղորդակցութեան մէջ մտաւ Պաշուրայի եւ Էշթէֆիէի հրշէջներու պատասխանատուներուն հետ, որպէսզի զոնէ այս պարագային համաձայնէին ու մարտին նաւահանգիստին կրակը, փրկելու՝ Լիբանանի տնտեսութեան մնացորդացը, առանց մոռնալու որ նաւահանգիստը կը պատկանի բոլոր լիբանանցիներուն: Հաղորդակցութիւնները ապարդիւն եղան: Կռուող կողմերը վստահութիւն չունէին իրենց հակառակորդներուն վրայ:

Նախարարը դիմեց օդակայանի հրշէջներուն, մերժուեցաւ: Որովհետեւ, Պէյրուքի միջազգային օդակայանը ունէր միայն մէկ հրշէջային ինքնաշարժ: Արդ, սոյն ինքնաշարժը չի կրնար հեռանալ օդակայանէն:

Նախարարը տեսաւ թէ պէտք է դիմել Դամասկոսին: Հաղորդակցութեան մէջ մտաւ Սուրիոյ ներքին գործերու նախարար Ալի Ջազային հետ ու օգնութիւն հայցեց անկէ որպէսզի անմիջապէս հրշէջային քանի մը ինքնաշարժ ուղարկէ Պէյրուք: Սուրիացի նախարարը պատրասկանութիւն ցոյց տուաւ եւ ըսաւ թէ Սուրիա պարտաւած է ամէն տեսակի օգնութիւն տածելու Լիբանանին: Իր կարգին խնդրեց որ լիբանանեան կառավարութիւնը սուրիացի հրշէջներուն փոխադրութիւնը ապահովէ լիբանանեան սահմանէն մինչեւ Պէյրուքի նաւահանգիստը:

Այս նպատակաւ, նախարար Ատէլ Օսէյրան դիմեց բանակի հրամանատարութեան: Ջօրավար Սաիտ Նաարալլա պատասխանեց. «Հրամանատարութեան մօտ ոչ մէկ պահակ-զինուոր կայ: Նոյնիսկ բարձրաստիճան սպաները ստիպուած են պահակութեան պաշտօն տանձնել պաշտպանելու համար Պաշտպանութեան նախարարութիւնը»:

Հինգշաբթի, 25 Մարտ 1976-ի առաւօտեան ժամը երկուքն էր, երբ նախարարը դիմեց պաղեստինեան կազմակերպութեան: Ապու Ամմար (Եասէր Արաֆաթ) խոստացաւ ապահովել Դամասկոսի հրշէջներուն փոխադրութիւնը:

Տնտեսական նախարարը կ'ըսէ.՝ «Երբ առաւօտուն արթնցայ, տեղեկացայ թէ Դամասկոսի հրշէջերը ժամանած չէին տակաւին, որովհետեւ պէտք եղած ապահովութիւնը հայթայթած չէր: Դարձեալ դիմեցի Եասէր Արաֆաթին... քնացած էր տակաւին: Ձիմբ փոխարինողէն խնդրեցի որ պէտք եղած կարգադրութիւնները ընէ: Քիչ ետք տեղեակ պահեցին զիս, թէ Պաղեստինեան կազմակերպութիւնը հեռագրած էր Շթրոյայի իր կեդրոնը որպէսզի լիբանանեան սահմանէն դիմաւորեն սուրիացի հրշէջներ եւ խիստ հսկողութեան տակ փոխադրին Պէյրուք: Քիչ ժամանակ ետք հարց տուի թե՛... ի՞նչ պատահեցաւ... վստահեցուցին թէ պաղեստինեան կազմակերպութեան անդամները հասած են սահման, տեսնելու համար որ սուրիա-

ցի հրշէջներէն ոչ ոք ժամանակ էր: Այսպէս, Պաշուրայի եւ Էշթէֆիէի հրշէջներուն, լիբանանեան բանակին եւ պաղեստինեան կազմակերպութեան, Պէյրուքի եւ Դամասկոսի միջեւ կորսուեցաւ պատասխանատուութիւնը մինչ կրակը սկսած էր տարածուիլ աւելի ու աւելի»:

Երբ այս կարգադրութիւնն ալ ապարդիւն ելաւ, նախարար Ատէլ Օսէյրան դիմեց օտար պետութիւններուն: Հաղորդակցութեան մէջ մտաւ Միացեալ Նահանգներու, Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Յունաստանի դեսպաններուն հետ՝ օգնութիւն հայցելով անոնցմէ, փրկելու համար Պէյրուքի նաւահանգիստն ու Պէյրուք քաղաքը: Նոյն նպատակով հեռաձայնեց նաեւ Կիպրոսի լիբանանեան դեսպանին: Պատասխանը ժխտական եկաւ. «Այն հրշէջ նաւերը, որոնք կրակը կը մարեն անմիջականօրէն, առնուազն իննգէն վեց օր կ'ուզեն հասնելու համար Պէյրուք»:

Մինչ այդ քանի մը հրշէջեր հասած էին նաւահանգիստ ու գործի լծուած շատ մը լիբանանցի, սուրիացի եւ իրաքցի գործաւորներու հետ, որոնք ռումբերու տեղատարափին պատճառով բանտարկուած էին նաւահանգիստէն ներս: Ուրբաթ, 26 Մարտի կէսօրին, կարողացան մարել կրակը:

Կէսօրէ ետք դարձեալ բռնկեցաւ նաւահանգիստը: Քանի մի հրձիգ ռումբեր ինկած էին ամբարտակներուն վրայ: Հրշէջներն ու գործաւորները կրակը կարողացան մարել Շաբաթ օր, կէսօրէ առաջ, քիչ մըն ալ անձրեւներու օգնութեամբ:

Պէյրուքի նաւահանգիստն ի՞նչ այրեցաւ... ու ի՞նչ մնաց անկէ Հրոյ ճարակ դարձան ինը ամբարներ, որոնց մակերեսը կը հասնի յիսուն հազար մէթր քառակուսիի, գրաւելով նաւահանգիստին մէկ երրորդ տարածքը:

Այրեցան մաքսատան վեց ամբարտակները: Թիւ ինը ամբարտակը առաստաղը ծածկուած, հինգ հազար մէթր քառակուսի տարածութեամբ: Անոր մօտ գտնուող առանց առաստաղի պահեստ մը: Թիւ եօթը ամբարը, առանց առաստաղի, եօթը հազար մէթր քառակուսի տարածութեամբ: Թիւ քսաներկու ամբարտակը, ծածկուած, վեց հազար քառակուսի մէթր: Թիւ քսանը՝ ութը հազար քառակուսի մէթր, որ կը պարունակէր մեծ քանակութեամբ ուտեստեղէն: Թիւ ինը առանց առաստաղի՝ հինգ հազար մէթր քառակուսի տարածութեամբ:

Ծճացան նաեւ Ազատ Գօտիի (զօն Ֆրանշ) թիւ չորս ամբարտակը՝ վեց հազար քառակուսի մէթր տարածութեամբ, ինչպէս նաեւ թիւ հինգ ամբարը, որուն մակերեսը կը հասնի վեց հազար քառակուսի մէթրի:

Եւ վերջապէս հրոյ ճարակ դարձաւ մաքսատան եւ ազատ գօտիի միացեալ ամբարկը՝ վեց հազար քառակուսի մէթր տարածութեամբ, որ կը պարունակէր դիւրավառ միւրթեր, քիմիական դեղեր, խաղալիքներ եւ պայթուցիկներ:

Գալով հացահատիկներու ամբարին, կրակին բոցերը սեւցուցած են պատերը ու կոտրած գրասենեակներուն ապակիները: Տակաւին չենք գիտեր թէ կրակը իր ազդեցութիւնը գործա՞ծ է ամբարի մէջ գտնուող երեսունհինգ հազար թոն ցորեմին վրայ թէ ոչ: Առեւտուրի եւ տնտեսութեան նախարար Ատէլ Օսէյրան կ'ըսէ. «Ցորեմին վրայ կրակին ձգած ազդեցութիւնը չեն կրնար որոշել մինչեւ որ վերոյիշեալ ցորեմէն պատրաստած ալիւրը համտեսնեք»:

Որքանի՞ր կը հասնին վնասները եւ ո՞վ պիտի վճառէ...

Վնասուց հատուցման շուրջ եղած կարծիքները բազմաթիւ են: Շատեր կ'ըսեն թէ պատասխանատուն նաւահանգիստի տնօրէնութիւնն է: Ուրիշներ կը պնդեն թէ տնօրէնութիւնը պատասխանատու է միայն առաստաղածածկ ամբարներուն: Մինչ ուրիշներ, գլխաւորութեամբ ապահովագրական ընկերութիւններուն, կ'ըսեն թէ ոչ ոք պատասխանատու է, նկատի ունենալով որ քաղաքացիական պատերազմի արդիւնք է:

Ամէն պարագայի, այս հարցը շատ մը փատբաններու սերտողութեան միւլէ պիտի դառնայ, պատճառ դառնալով շատ մը դատական քննութիւններու:

Ի միջի այլոց ըսեմք, թէ տեղական դրամատուները շատ մեծ վնասներ ունեցան նաւահանգիստի աղէտէն, նկատի ունենալով որ ապրանքներուն մեծ մասին մուրհակները վճարուած են դրամատուներու կողմէ ու վաւերաթուղթերը իրենց մօտ կը գտնուին տակաւին: Արդ, ի՞նչպէս կարելի է դրամ պահանջել այրած ապրանքներուն տէրերէն, երբ ոչինչ յանձնուած է իրենց: Անտարակոյս որ այս հարցը շատ տարակարծութիւններ պիտի ստեղծէ դրամատուներուն եւ իրենց յաճախորդներուն միջեւ:

Ե՞րբ կարելի է վերաշինուած տեսնել այրած ամբարտակները Եթէ ապահովութիւնը վերջնականապէս այսօր հաստատուի, պետական վարչամէքենային դանդաղութիւնը անտարակոյս որ պատճառ պիտի դառնայ որպէսզի տարիներ տեւէ վերաշինութեան աշխատանքը: Որովհետեւ մինչեւ այսօր նաւահանգիստին տնօրէնութիւնը չկարողացաւ մաքրել թիւ վեց ամբարտակին (հինգ հազար մէթր քառակուսի) մնացորդները, որոնք այրած էին տարի մը առաջ (19 Ապրիլ 1975), հակառակ որ վարչապետ Ռաշիտ Քարամէ խիստ հրամաններ արձակած էր արագ աշխատանք տանելու համար:

Անտարակոյս որ դատական քննութիւնը պէտք է անմիջապէս իր հունին մէջ մտնէ, նկատի ունենալով որ նաւահանգիստին տնօրէնութիւնը ոչինչ կրնայ ընել նախ քան հարցաքննիչ դատաւորին որոշումը: Ինչ որ կը դժուարացնէ որոշելը թէ որքան ժամանակի կը կարօտի վերաշինութիւնը:

Բոլորէն կը պահանջուի նաւահանգիստը վերածել շինարարական մեծ կեդրոնի մը, որպէսզի կարենայ վերստանձնել առեւտրական իր կարելոր դերը: Որովհետեւ նաւահանգիստը Լիբանանի շուկան է: Իսկ Լիբանանը՝ արաբական աշխարհի շուկան: Արդեօք պիտի է վերստանձնէ՞ իր դերը կամ վերջնականապէս կորսնցուցած է արդէն:

Կ'արժէ յիշել նաեւ թէ երեք տարի առաջ, պետական երեսփոխան Մոհամմատ Եուսէֆ Պայտուն, որպէս խորհրդական Պէյրուք Քաղաքապետական խորհուրդին, առաջարկած էր Պէյրուք մէջ հրշէջներու երկրորդական կեդրոններ շինել, գլխաւորաբար նաւահանգիստին ու օդակայանին մէջ, նկատի ունենալով որ ինքնաշարժներու խճողումը պատճառ սկսած էր դառնալ, որ հրշէջները չկարենան իրենց պարտականութիւնը լիովն կատարել: Քաղաքապետական խորհուրդը վաւերացու առաջարկը: Սակայն պետական վարչամէքենային դանդաղութիւնը պատճառ դարձաւ որ որոշումը գործադրութեան չդրուի: Ռ՝վ գիտէ, թերեւս եթէ շինած ըլլային այս կեդրոնը, կարելի ըլլար փրկել նաւահանգիստը:

Սակայն ինչո՞ւ այրեցաւ կամ այրեցին նաւահանգիստը... Յարդ ոչ ոք կրնայ ճշգրիտ պատասխան մը տալ:

ՀԱԼԷՊԵՆ ԲՐԵՆՉԼԱՌԻ ԳՈՅԱՏԵԻՈՒԹԵԱՆ ԽՃԱՆԿԱՐ ՄԸ

ՓՐՈՖ. ԱՐԱ ՍԱՅԵՂ

Սուրիոյ մէջ Մարտ 2011-ին սկսած ու երկիրը արիւնքաժ ընող քաղաքացիական անողորմ պատերազմի անտանելի դառնութիւնները, ապագայի հանդէպ շեշտուած անորոշութիւնները հարկադրեցին, որ ստուար թիւով սուրիահայեր իրենց սեփական տունները ետին թողած արտագաղթեն խաղաղ ու անվտանգ կեանքի պայմաններով ապաստաններ գտնելու, մինչեւ իսկ օտար ու պղտոր հրապոյրով հորիզոններու վրայ ապաստանելու: Անժամօթ, երբեմն չճանչցուած անուններով քաղաքներու մէջ, նոր տուններ կառուցելու մթապատ ակնկալութեամբ, աւելի ծաւալելով հայ սփիւռք կոչուած ժայռոտ ակօսին ոլոր-մոլոր խրթին երթը: Սփիւռքի մէջ տարբեր համեմատութիւններով հայերու արտագաղթի սրտնեղիչ իրավիճակները միշտ ալ կը կրկնուին, ինչպէս՝ Լիբանանէն, Իրաքէն, Յունաստանէն եւ այլ հայ փոքրամասնութիւններ ունեցող երկիրներէն:

Բեննա Կիրակոսեան-Պատագեան ալ, Հալէպի երկրաչափական ուսումնարանը աւարտելէ ետք պաշտօնավարած էր Հալէպի Ազգ. Հայկազեան նախակրթարան 1999 թուականէն սկսեալ, ուր դասաւանդած էր թուաբանութիւն, գիտութիւն, ընկերային գիտութիւններ, իսկ յաջորդող տարիներուն՝ անգլեերէն: Բեննա իր ամուսինին՝ Ռաֆֆիին եւ զաւկին՝ Գեորգին հետ արտագաղթած էին Լիբանան, ապա չորսն մը բնակած Հայաստան: Սպառիչ դեգերումներէ ետք ի վերջոյ 2016 թուականին հասած են Գերմանիոյ մայրաքաղաք Պրելիմի մօտիկ՝ Բրենզլաու (Prenzlau) քաղաքը: Լեզուի եւ մանկավարժական տեղւոյն դասընթացքներէ ետք յոյն քաղաքի Մօնթեսորի (Montessori) դպրոցներու միջազգային ցանցին^[1] պատկանող նախակրթարանին մէջ 2018-էն ի վեր Բեննան կը սկսի դասաւանդել՝ անգլերէն եւ թուաբանութիւն: Արտագաղթի նմանօրինակ փորձառութիւն մը ունի նաեւ իր գործընկերուին ուսուցչուհի Դանիա Սայեղը, որ նախ 1998-էն Ազգ. Հայկազեան, ապա Ազգ. Կիւլպէնկեան նախակրթարաններու մէջ պաշտօնավարած է, իսկ 2012 թուականի Նոյեմբերէն ի վեր հաստատուած է Լեհաստան: Հալէպի մէջ յիշեալ ազգային նախակրթարանները ներկայիս անցած են պատմութեան դարանները, իսկ այդ դպրոցներուն մէջ ծառայած կրթական մշակներուն հայ մարդուժը ընդհանրապէս եղած է ցիրուցան:

Պատագեաններուն համար արտագաղթը, տեղափոխութիւնները եւ նոր պայմաններու հետ ընտելացումը այնքան ալ հեշտ չընթացան: Բեննա կը վկայէ՝ ըսելով .«Երբ Գերմանիա եկանք, սկսանք տեղացիներու հետ յարաբերիլ: Լաւապէս կը հասկնային մեր սուրիացի ըլլալը, անմիջապէս անոնց անդրադարձ կ'ըլլար «բայց դուք սուրիացիի չէք մնալիս»: Երբ կը բացատրէիք որ մենք այդ ենք, մեր արմատները Հայաստանէն կու գան, անոնք ստիպուած կ'ըլլային քանի մը վայրկեան մտորելու: Իսկ երբ լուսաբանէիք թէ, ցեղասպանութեան հետեւանքով մենք այդ երկրին մէջ ապրեցանք, այդ պահուս մեզ քիչ մը աւելի լաւ կը հասկնային, ու հետաքրքրուած կ'ուզէին մօտիկէն ծանօթանալ ու տեղեկանալ հայերու մասին»:

Բեննա կը շարունակէ՝ ըսելով. «Մեծ ինքնագոհութիւն մը ապրեցայ երբ մեր դպրոցի ուսուցիչներէն մէկը, մեզ ճանչնալէ ետք, սկսաւ ալ աւելի հետաքրքրուիլ ու գիրքեր կարդալ հայերու մասին: Նման իրադարձութիւններ եւ գրոյցներ յաճախակի կը կրկնուին մեր ապրած նոր միջավայրին մէջ: Ազգամ մը եկեղեցւոյ շրջանակէն մէկը հարց տուաւ Ռաֆֆիին. «2016-ին Գերմանիան ընդունեց Հայոց ցեղասպանութիւնը, ձեզի՞ հայերուդ համար այդ ճանաչումը ի՞նչ օգտեց: Ռաֆֆին հարցունով մը պատասխանեց, — «Ճանաչման թուականէն առաջ դուք Հայոց ցեղասպանութեան միւթին տեղեակ էի՞ք»: «Ո՜ձ», — եղաւ մարդուն պատասխանը: Մենք ինքնաբաւարարութեամբ պատասխանեցինք, — «Գերմանիոյ Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչումը առիթ եղաւ, որ գերմանացիներ լսեն, իմանան հայոց վշտալի տառապանքներուն եւ ողբերգութեան մասին»:

Ինչպէս զանազան օտար միջավայրերու մէջ, Բրենզլաուի պարագային ալ, չկան հայ ինքնութիւնը պահպանող որեւէ կառոյցներ եկեղեցի, հայ դպրոց, մշակոյթի կեդրոն եւ այլ օժանդակ միաւորներ, բայց սուրիահայ արտագաղթողներէն ոմանք դրսեւորած էին իրենց ծննդավայրի թրծուած եւ հասուն փորձառութիւնը, կերտուած ազգային կամքը, եութեան մէջ շաղախուած մշակութային ժառանգութիւնը, իսկ ոմանք ալ մնացած էին անտարբեր: Պարզ է, որ ինքնութիւնը պահպանելու յանձնառութիւնը ինքնաբերիչ է: Այդուհանդերձ, եւրոպական երկիրներու մէջ փոքրամասնութիւններու ինքնութիւնը՝ լեզուին եւ մշակոյթը պահպանող համակարգեր գոյութիւն ունին, որոնք նկատելի ներդրում ունին, օժանդակ պայմաններ կը տրամադրեն ինքնութիւնը երաշխաւորելու: Մեզի կը մնայ օգտուիլ հնարաւոր պայմաններէն, գործնական ծրագրեր մշակել, իսկ այդ մէկը իրականացնելու համար մեզմէ կը պահանջուի լոկ ամրակուել կամքի առկայութիւն ունենալ:

Բեննա օժտուած է ինքնութեան ու կամքի խթանիչ աղիւսներով, եւ այդ կամքն է, որ զինք մղած է նոր միջավայրին մէջ վերարտադրելու ամբարած ազգային ժառանգութիւնը՝ սիրա-

Շարունակութիւնը տեսնել էջ 4

ՎԵՐՋԻՆ ԸՐԱԺԵՇՏ ԸՆԿԵՐ ԸՐԱԶ ԳԵՈՐԳԵԱՆԻՆ

Ոչ եւս է ընկեր Յրաչ Գեորգեանը:
Ոչ եւս է մեր հեգահամբոյր, համեստ, ժպտաղէմ, ընկերասէր, միշտ ծառայելու պատրաստ ընկեր Յրաչը:
Ոչ եւս է հալէպահայութեան ընդհանրապէս եւ Կիլիկեան շրջանակին յատկապէս անսկարկ նուիրումով ծառայող վսեմ հայորդին եւ գաղափարի ընկերը:
Շաբաթ, 2 Օգոստոս 2025-ին, Յալէպի Ս.Գ.Յ.Կ.-ի օրացոյցին մէջ տխուր օր մը եղաւ: Ընկեր Յրաչ վերջին հրաժեշտ մը տուաւ իր սիրելի ակումբին մէջ: Դազաղը կարծէք կ'ըսէր «ես ամիրաւօրէն կը գտնուիմ այստեղ», բայց ճակատագիրի տիեզերական ուժը իջած էր թանձր մառախուղի մը պէս բոլորին վրայ: Ներկայ էին ընկերոջ ընտանիքը, Վարիչ մարմինի անդամները, միութեական բոլոր խումբերը, Կիլիկեան ճեմարանի տնօրէնութիւնը եւ պաշտօնեաները, բարեկամներու եւ սգակիրներու հոծ բազմութիւն մը:
Յ.Ս.Մ.-ի փողերախումբի մահաճուգի երաժշտութեան տխուր հնչեղութեան ներքոյ դազաղը պարուրուեցաւ Ս.Գ.Յ.Կ.-ի դրօշով, կարդացուեցան սրտի խօսքեր՝ ընկեր Վարուժ Սիւլահեանի եւ ընկերուհի Մարալ Քիւսէլեանի կողմէ: Զնչեցին աղօթքներ կրօնական այրերու կողմէ: Ապա, Յ.Ս.Մ.-ի փողերախումբը ակումբն ու շրջակայքը թնդացուց հնչական հայրենասիրական՝ «Տուր ձեռքդ ընկեր» եւ «Դեռաւոր երկիր» երգերով:

Յուդարկարորութեան երթաշարը հասաւ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ փողոցը եւ կանգ առաւ անոր սկիզբը: Յ.Ս.Մ.-ի սկաւտներ եւ տխրունիականներ, հանգուցեալին մարմինը քալելով եւ ուսամբարձ բերին մինչեւ եկեղեցի: Սուգի թափօրին վշտահար ու մուռն մաս կազմեցին ընկեր Յրաչին ընտանիքը, ընկերները, բարեկամներ եւ սգակիրներ: Թափօրը կը շարժէր դանդաղ, մինչ այդ, յետմիջօրէին, ամռան երկինքին մէջ իրարու հալածող ամպերու կոյտերը մերթ ընդ մերթ շուք եւ արեւ կը սփռէին:
Ընկեր Յրաչի գործունէութեան ծիրը եղած էր տարածուն եւ կ'ընդգրկէր տարբեր միութիւններ, ազգային կառոյցներ եւ բարեսիրական կազմակերպութիւններ: Այդ ամէնուն բերումով՝ եկեղեցին կը ծփար մարդկային հեղեղով: Մեծ եւ փոքր, երիտասարդներ եւ պարմանուհիներ, բոլորը միատեղ:
Յալէպի գերեզմանատան բարտիները անգամ մը եւս ականջալուր եղան «Տուր ձեռքդ ընկեր» ոգետրիչ եւ միասնականացնող ուխտերգին, ուր մարդ ինքնզինք կը գտնէ եղբայրական վեհ մթնոլորտի մէջ:
Յուդարկարութենէն յետոյ, ողբացեալին ընտանիքը ցաւակցութիւններ ընդունեւ եկեղեցւոյ ներքնասրահը: Դիւսիսային Սուրիոյ Ս.Գ.Յ.Կ.-ի Վարիչ մարմինի ատենապետ ընկեր Յրաւոյ Աթթարեան կարդաց դամբանականը, հետեւեալ խօսքերով:-
«Ընկեր Յրաչ ծնած է Յալէպ 1959-ին: Նախնական կրթութիւնը ստացած է Կիլիկեան վարժարանի յարկին տակ եւ ապա նետուած է կեանքի ասպարեզ, մասնագիտանալով մեքենաշինութեան մէջ: Միութեական կազմակերպումը սկիզբ առած է Յայ մարմնամարզական միութեան մէջ: Փոքր տարիքէն եղած է սկաւտ եւ երեցական: Ազգին ու հայրենիքին ծառայելու ոգին ու դաստիարակութիւնը ստացած է Տխրունի ուսանողական երիտասարդական միութեան շարքերուն մէջ: Ժամանակի թաւալումին հետ ստանձնած է զանազան պաշտօններ, որոնք

ՅՈՒԿ ԼՈՐՈՔԵԱՆ (Յալէպ)

կատարած է ծեռնհասօրէն: Նշանակուած է Կիլիկեան կրթական հաստատութեան հոգաբարձութեան անդամ եւ վերջին տարիներուն՝ կազմին ատենապետը:
Ընկեր Յրաչ որեւէ ճիգ չէ խնայած նիւթապէս ու բարոյապէս սատար հանդիսանալու իր շատ սիրելի Կիլիկեան կրթական հաստատութեան, նպաստելով անոր յառաջխաղացումին ու վերելքին: Սուրիոյ պատերազմին հետեւանքով վնասուած Կիլիկեան ճեմարանի շէնքին վերակառուցման աշխատանքներուն մէջ ունէր մեծ ներդրում՝ իր ընկերներուն հետ միասին:

Ընկեր Յրաչ յատուկ կազմակերպութեան մը յարած ըլլալով հանրեմ՝ հատուածական նկարագիր չունէր: Դաւասարակշռուած յարաբերութիւն կը մշակէր հայ կեանքէն ներս գործող կառոյցներուն հետ անխտիր եւ իր ծառայութիւնը կը մատուցէր բոլորին: Կը գործէր լռելային առանց թմբուկի, առանց աղմուկի, զուրկ սնամիտութեան հոգեկան ախտէն: Որպէս ջերմեռանդ հաւատացեալ, ամէն Կիրակի կը յաճախէր եկեղեցի աղօթելու եւ մոմ մը վառելու սուրբի մը դիմանկարին ընդառաջ: Բերիոյ թեմի առաջնորդարանին կողմէ նշանակուած էր Ս. Գեորգ եկեղեցւոյ թաղականութեան անդամ: Այդ հանգամանքով մեծ բաժին ունեցաւ Ս. Գեորգ եկեղեցւոյ վերանորոգման հսկայական աշխատանքին մէջ:

Ընկեր Յրաչ ընտանեկան բոյնը կազմած է շնորհալի տիկին Մայա տերթիսանեանի հետ եւ բախտաւորուած է երկու սիրասուն զաւակներով Արազ եւ Գեորգ:

Ամիսներ առաջ երբ ան վերին մարմինն մէջ պաշտօնի կոչուեցաւ Ս.Գ.Յ.Կ.-ի Կեդրոնական վարչութեան կողմէ, անողոր իկանդութիւնը արդէն սկսած էր նախանշաններ ցոյց տալ եւ հետզհետէ արմատաւորուելով տկարացուցած էր յոգնի չգիտցող իր մարմինը: Ի դէմս այս վիճակին ան բնաւ չյուսալքուեցաւ, կորովաթափ չէղաւ, այլ զարմանալի ուժակաւութեամբ մը շարունակեց իրեն վստահուած պարտականութիւնը մինչեւ իր վերջին շունչը:

Սիրելի ընկեր Յրաչ, մենք ամէնօրեայ ներկայութիւն էինք հետդ եւ դժուար թէ հաշտուինք բացակայութեանդ: Պիտի ապրինք յիշատակներովդ որպէս անգուգական ընկեր եւ հրաշալի մարդ:

Ս.Գ.Յ.Կ. հիւսիսային Սուրիոյ շրջանի Վարիչ մարմինն եւ յարակից միութիւններուն անունով մեր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնենք ընկերոջ ընտանեկան պարագաներուն, բարեկամներուն եւ գաղափարի ընկերներուն»:

Զնչեց նաեւ Պրն. ճորժ Կարապետեանի խօսքը արաբերեւոյ, իսկ հոգաբարձութեանը՝ բժշ. Յովիկ Աթթեանին: Զոգիի եւ սրտի հանգստութիւն եւ մխիթարութիւն պարգեւող ցաւակցական եզրափակիչ խօսքը կատարեց ըրազան Մակար սարք. Աշգարեան:

Աստղ մը շիջեցաւ Յալէպի հնչական ընտանիքէն ներս: Դա՛ռն ճակատագիրը մեզմէ խլեց անոր բարի հոգին: Դեռ կանուխ է, ընկեր, բոլորս սուգի մատուցիր: Քու կորուստովդ որբացաւ Յալէպի Զնչական կուսակցութիւնը: Կորսնցուցինք տիպար հայրենասէր, միութեական, ազգային բարեկիրտ ընկեր մը: Բարի յիշատակդ միշտ վառ պիտի մնայ մեր յիշողութեան մէջ:
Լոյսերու մէջ մնչէ քու բարի հոգիդ:

«ԱՇԽԱՐՀՆ, ԱՅՈ՛, ԾՈՒՌ Է ԵԿԵԼ»

Շարունակուած էջ 2-էն

ԱՆԶՕՐ ՊԱՏՐԱՆՔ

Ի տես այս մտահոգիչ զարգացումներուն, մեզմէ շատեր կը տարուին մտածելու, որ «Աշխարհն, այո՛, շուռ է եկել»: Յուսալից եզրակացութիւն մըն է սա՝ որ մեր խաղաղասիրական երազներուն, ակնկալութիւններուն վրայ պարզապէս պաղ ջուր մը կը թափէ:

Սակայն կը հաւատանք, եւ պէ՛տք է հաւատանք, որ անցողակի դժուարութիւններ են ասոնք: Թէ վերջ ի վերջոյ Զէրաք-լիթիսի հոսող գետը իր հետ պիտի բերէ թարմ, մոր եւ տարբեր ջուր մը, մտայնութիւն մը՝ որ անելի մօտ է մեր համոզումներուն եւ երազանքներուն: Պէ՛տք է հաւատանք, որ թեւ պիտի չկարենանք վերագտնել մեր կորսնցուցած պատկերները, այսուհանդերձ այս դժուարութիւններէն մոր կարելիութիւններ պիտի ստեղծուին, մոր երազներ պիտի երկնուին ու մոր լայնարձակ պատառներ պիտի ստեղծուին: Ամէն ճգնաժամ իր պատեհ առիթը կը ստեղծէ: Եթէ մոյմիսկ ժամանակաւոր կերպով «աշխարհը շուռ է եկել», մարդիկ կրնան անոր թաւալող ծիրը կրկին հաւաստակշիւթեան մը մղել:

Բա՛ւ է որ փորձեն: Բա՛ւ է որ միասնաբար փորձեն:

ՊԱՏԱՐԻԱՅԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԸՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՍԱՀԱԿԵԱՆ ԳՈՒԼԻ ՅԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Կը շնորհաւորենք ներքոյիշեալ մեր աշակերտները՝ պետական պաթալորիայի քննութիւններուն յաջողութեան ուրախ առթիւ: Ծնողաց եւ ուսուցիչներուն աչքը լոյս:

ՏՆՕՐԵՆՈՒԹԻՒՆ

Վահիկ Մալեան
(Լա յիշատակութեամբ)

Մեղրի
Կիլիւմեան

Փաթիլ
Յակոբեան

Անթոնի Զըլու

Պաթիլ Պաթիլ

ՄԱՐԱԶԴ

Տեր եւ տիկին Վաչէ եւ Ժուլիէ Աբգարեան եւ ընտանիք
Տեր եւ տիկին Տիգրան եւ Թալին Գասապեան
Տիկին Թամար Աբգարեան եւ զաւակունք
Զանգուցեալ Սեդրակ Գույումճեանի ընտանիք
Զանգուցեալ Աշխէն Զափարեանի ընտանիք
եւ համայն Աբգարեան, Գույումճեան, Զուլիքեան, Գասապեան, Զափարեան, Քիւրճեան, Գաշշուի ընտանիքներ եւ ազգականներ սրտի դառն կսկիծով կը գուժեն իրենց մօր, մեծմօր, աներմօր, հօրաքրոջ, մօրաքրոջ եւ հարազատին

ԵՐԱՆՈՒՅԻ ԶԱԲԱՐԻԱ ԱԲԳԱՐԵԱՆԻ (Ծնեալ՝ ԳՈՒՅՈՒՄԵԱՆ)

մահը, որ պատահեցաւ Զորեքշաբթի, 6 Օգոստոս 2025-ին:

Յուդարկարութեան արարողութիւնը պիտի կատարուի Զինգշաբթի, 7 Օգոստոս 2025-ին, առաւօտեան ժամը 11:00-ին, Նոր Զամնոյ Սուրբ Գեորգ եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանգուցեալին մարմինը պիտի փոխադրուի Պուրճ Զանուտի ազգային գերեզմանատունը:

Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահազգ:
Ցաւակցութիւնները կ'ընդունուին թաղման արարողութենէն ետք, մինչեւ երեկոյեան ժամը 7:00, եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Ինչպէս նաեւ Ուրբաթ, 8 Օգոստոսին, առաւօտեան ժամը 11:00-էն մինչեւ երեկոյեան ժամը 7:00, մոյմ վայրին մէջ:

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Յ.Կ.Բ.Մ.ի Սահակեան-Լ. Սկրտիչեան Գուլճի երկարամեայ ուսուցչուհի, ողբացեալ **ԵՐԱՆՈՒՅԻ ԱԲԳԱՐԵԱՆԻ** մահուան տխուր առիթով, «Արարատ» իր խորագրաց ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի զաւակներուն, ազգականներուն եւ համայն հարազատներուն:

ARARAD DAILY NEWSPAPER

Tel.-Fax: 01-565599 | P.O.Box: 175275 Mar Mikhael
Beirut | Lebanon | www.araraddaily.com
email: araradoratert@gmail.com

ارارات جريدة يومية أرمنية
تصدر عن شركة ماسيسر للمباعة والنشر (ش.م.م.)

ԶԱԼԵՊԵՆ ԲՐԵՆԶԼԱՌՈՒ ԳՈՅԱՏԵՆՈՒԹԵԱՆ ԽՃԱՆԿԱՐ ՄԸ

յօժար ներկայացնելու իր հայութիւնը: Այդ առումով ալ, ան կը նախանշեն իր դասաւանդած դպրոցի աշակերտութեան համար պարգունակ բայց գործնական ծրագիր մը՝ հայ ժողովուրդի պատմութիւնն ու մշակոյթը ծանօթացնող դասախօսութիւն մը, իսկ Դանիա Սայեղը պիտի ծանօթացնէ հայ կարպետագործութեան սկզբնական կանոնները, պիտի ներկայացնէ փոքր չափի հայկական կարպետներ հիւսելու արուեստը եւ իրագործէ գործնական վարժանիստ մը: Ծրագրի հաճախելի ժամերը պիտի անդողջանան Դանիայ երկու զաւակներուն՝ ճորժի ու Արամի հայկական երգ ու նուագի համերգով՝ ներկաները խանդավառելու եւ միաժամանակ հաճելի նորութիւն մը ստեղծելու տեղացի երիտասարդներուն, անելի մօտէն հետաքրքրուելու հայկական երաժշտութեամբ:
Վերոնշեալ Սօմթետրի դպրոցի վարչական արտօնութիւնը առնուած էր. ծրագրուած դասախօսութիւնը, հայ կարպետագործութեան արուեստը եւ հայ երաժշտութեան համերգը պիտի ներկայացուէին իբրեւ դպրոցական դասալիս: Բենմա, իր կարգին, պիտի հիւրընկալէ երկար տարիներու գործընկերուին իր երկու զաւակներով: Կը մնար Լեհաստանէն դէպի Բրենզլաու ճամբորդել ծրագիրը իրականացնելու համար:
Ուրբաթ, 27 Յունիս 2025-ին, Բրենզլաուի մէջ, այդ ծրագիրը հեգաւսահ եւ յաջողութեամբ իրականացած էր ոգետրելով ներկաները: ճորժ եւ Արամ եղբայրներու՝ GOARM band-ի ելոյթները Լեհաստանի զանազան քաղաքներու, առաւել Շուէտի եւ Վիեննայի մէջ, 13 տարիներու հայ երաժշտութիւնը տարածելու շարունակուող երթը իրենց հարուստ փորձառութիւն մը շնորհած էր: Բրենզլաուի մէջ մոյմապէս հայերէն երգացանկի տղոց կատարումները՝ ալթի եւ կիթառի գմայլիչ ձայներով, հայ երաժշտութեան մոզութիւնը, հոգեխառն ոգետրութիւնը պարզեւած էին ունկնդիրներուն, ինքնագոհութիւն եւ եռանդ ներ-

Շարունակուած էջ 3-էն

շնչած էին նաեւ յայտագիրը իրագործողներուն, այլ վայրերու մէջ ալ մոյմանման ծրագրեր կրկնելու լաւատեսութեամբ:

Սփիւռքի բազմատասնեակ մոր տեղանուներու ցանկին վրայ՝ Բրենզլաու կոչուած քաղաքին մէջ ներկայացուածը արտագաղթող հալէպահայերու առօրեային առնուած յորդորիչ խճանկար մըն է, Մեճ պէտք է հրաւիրէ ինքնամփոփումի եւ խորհրդածութեան, որ միայն մեր սեփական ուժերով կը պահպանուի հայու գոյատեւութիւնն ու ինքնութիւնը, հոն ուր չկան ինքնավար միաւորներ, կազմակերպուած կառոյցներ: Դո՛ւ հրատապ կարիքը կը զգացուի հայ տաղանդաւոր մարդուժի սատարող յենարաններուն: Դո՛ւ ուր հայկականութիւն պահելը կը մնայ գերագոյն հիմնախնդիր յատկապէս անհրաժարելի ՅԱՆԶՆԱՌՈՒԹԵԱՆԱԲ՝ հեռու փուռ կարգախօսերէ:

[1] Սօմթետրի՝ դպրոցներու միջազգային կրթական ցանցը, կը հետեւի իտալացի անուանի մանկավարժ, փիլիսոփայ, մարդաբան, գիտնական եւ բժիշկ Maria Montessori (1870-1952) մանկավարժական մեթօտաբանութեան սկզբունքներուն: Կը կիրառէ մանկավարժական ինքնուրոյն եւ ամբողջական կրթութեան հիմքեր: Զարգացնելով ոչ միայն դպրոցականի գիտա-ուսումնական կարողութիւնները, այլեւ ընկերային եւ զգացական աճը: Ուսուցիչները կը գործեն որպէս ուղղութիւն ցոյց տուողներ, խառն տարիքներով դասարաններու մէջ: Զարգելով իւրաքանչիւր դպրոցականի անհատականութիւնը, խթանելով նաեւ համապարփակ մտածելակերպը: Մանկավարժական հիմնական սկզբունքն է՝ օգնէ ինծի ինքնաբաւ գործելու: